

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt föreståndaren för John Lennings vävskola i Norrköping G. A. Wennerström; given Stockholms slott den 25 februari 1929.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför härefter:

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för John Lennings vävskola i Norrköping anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen utverka anslag av statsmedel till pension åt vävskolans föreståndare ingenjören Gustaf Adolf Wennerström.

Till stöd för ansökningen har styrelsen anfört huvudsakligen följande:

Vävskolan hade varit i verksamhet sedan år 1887 och hade till en början upprätthållits genom avkastning av egna fonder, bidrag från Norrköpings stad och fabriksföreningen i Norrköping samt vinst å vid skolan gjorda till-

Pension åt föreståndaren för John Lennings vävskola i Norrköping G. A. Wennerström.

verkningar. Sedan år 1920 hade vävskolan erhållit statsunderstöd. Då styrelsen nu vågade hemställa om statsbidrag till föreståndarens pensionering, hade styrelsen funnit anledning därtill i den omständigheten, att staten genom sitt anslag måste anses hava erkänt, att vävskolan fyllde ett statsändamål. Att så varit förhållandet även före anslaget beviljande, vore otvetydigt, ehuru vävskolan då kunnat upprätthålla sin verksamhet enbart med stöd av de kommunala anslagen. Men därest dessa i mindre omfattning lämnats, hade styrelsen för vävskolan på ett långt tidigare stadium nödgats hänvända sig till statsmakterna. Och säkerligen skulle vävskolans vädjan då mötts med förståelse, enär ju vävskolan varit bland de skolor i vårt land, som först tillämpat principer, som sedan i yrkesskolundervisningen givits vidare utformning. Vävskolan hade fyllt och fyllde ännu en viktig del av yrkesundervisningen och vävskolan vågade därför hoppas, att en lättnad för vävskolans fortsatta verksamhet måtte i form av statsbidrag till ifrågavarande pensionering beredas vävskolan.

Skulle pensionsfrågan kunna lösas, måste nämligen antingen skolans förut ansträngda stat bliva betungad med pensionen eller fabriksföreningen i Norrköping lämna bidrag till densamma. Men med ett bidrag från nämnda förening för detta ändamål följde med hänsyn till föreningens ekonomiska möjligheter givetvis en minskning i det bidrag, som föreningen kunde lämna till vävskolans drift. Därmed skulle följa ett hämmande av vävskolans verksamhet, då från annat håll fyllnad i den uppkomna bristen ej kunde erhållas. Styrelsen ansåge, att det vore en hederssak för vävskolan att ordna Wennerströms pensionsfråga på ett för honom så tillfyllestgörande sätt som möjligt. Wennerström hade alltifrån vävskolans begynnelse utträtt ett för skolan synnerligen betydelsefullt arbete. Han hade uppgjort ritningen till skolans byggnad, blivit skolans förste föreståndare, varit den som gjort den viktigaste insatsen i skolans organisation och igångsättande. Under 40 år hade han för skolan utfört ett i högsta grad krävande, intresserat och gagnande arbete. Han hade lett skolans tillverkningar, vilka på samma gång dessa avsett ett undervisningsändamål även gällt sådana varor, som förut icke tillverkats i landet och således för industrien varit av icke ringa betydelse. Det viktigaste resultatet av de gångna årens arbete hade dock legat i utbildningen av de lärjungar, som besökt vävskolan. Deras antal vore sammanlagt 1,268. Av dessa hörde 385 till den för blivande fabrikanter, verkmästare och dessinörer avsedda avdelningen, 780 till den för förmän avsedda avdelningen, och 103 hade hört till en för kvinnlig hemvävning avsedd avdelning. Det gagn, som undervisningen lämnat, åskådliggjordes bäst vid granskning av de arbetsanställningar, som från skolan avgångna elever erhållit och i vilka anställningar de till fördel för den svenska industrien i praktiken nyttiggjort den i vävskolan erhållna undervisningen. Wennerström hade för avsikt att, sedan han lämnat skoltjänsten, söka att i bokform sammanfatta de av honom tillämpade kurserna och då undervisningslitteraturen på detta område vore ganska obetydlig, skulle det vara av oskattbart gagn för textilundervisningen, om Wennerström bereddes möjlighet att under tryggade ekonomiska förhållanden syssla härmed. Wennerströms avlöningsförmåner hade särskilt under den första tiden av hans anställning vid vävskolan ej kunnat motsvara hans ansvarsfulla ställning. Hans medellön under de sista tjugu åren hade uppgått till 9,730 kronor 73 öre. — Styrelsen slutar sin framställning med en anhållan, att Kungl. Maj:t ville utverka högsta möjliga bidrag av statsmedel till Wennerströms

pensionering, och ville styrelsen söka bereda den fyllnad i pensionsbeloppet, som kunde finnas erforderlig. Härvid ansåge sig styrelsen dock böra framhålla, att styrelsens möjligheter härutinnan vore mycket begränsade.

Till handlingarna i ärendet hava fogats dels ett åldersbetyg, utvisande, att Wennerström är född den 13 april 1860, dels ock utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med Norrköpings fabriksförenings fullmäktige den 17 januari 1929, varav inhämtas, att föreningen beslutit att, under förutsättning av att ett årligt bidrag av statsmedel om 1,500 kronor till pension åt Wennerström erhöles, utfästa sig att bidraga till pensionen med 4,500 kronor, varigenom Wennerström tillförsäkrades en årlig pension av 6,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har den 9 april 1927 fastställt reglemente för ifrågasvarande vävskola. Enligt detta reglemente har skolan till ändamål att dels genom teoretisk undervisning och praktiska övningar meddela åt unga män, som ämna utbilda sig till fabrikanter, verkmästare, mönsteritare eller köpmän inom vävnadsområdet, särskilt ylle- och bomullsacken, grundläggande insikter i vävnadshanteringen samt uti anordning och skötseln av väverier, dels ock giva lärlingar och arbetare, vilka visat håg och fallenhet för spånads- eller vävnadshanteringen, tillfälle att förvärva insikter för att bliva skickliga förmän eller arbetare i yrket.

Skolan har åtnjutit statsunderstöd sedan år 1920. För budgetåret 1927/1928 utgick till skolan ett statsbidrag av högst 5,000 kronor.

Enligt den av skolans styrelse till skolöverstyrelsen ingivna berättelsen över skolans verksamhet under arbetsåret 1927/1928 balanserade skolans inkomster och utgifter under nämnda arbetsår med ett belopp av 28,715 kronor 34 öre, innefattande ett överskott av 1,646 kronor 67 öre. Av samma berättelse framgår, att Wennerström jämväl tjänstgör såsom lärare vid skolan med en omfattande undervisningsskyldighet.

I ärendet har *skolöverstyrelsen* den 30 januari 1929 avgivit utlåtande och därvid anfört följande.

Såsom närmare framgår av styrelsens ifrågasvarande ansökning har en betydande del av textilindustriens utövare erhållit sin textiltekniska utbildning i Lenningska vävskolan, vilken, förutom den likartade, statligt organiserade vävskolan i Borås, är den enda läroanstalt i landet, där textilteknisk undervisning meddelas för industriens behov. Wennerström har alltsedan skolans tillkomst varit dess föreståndare, vartill han utsågs redan år 1886 i och för vissa förarbeten för läroanstaltens organisation. Enligt meddelande av vävskolans styrelse har han hos styrelsen anhållit om avsked från föreståndarbefattningen med utgången av undervisningsåret 1928/1929. Riksdagen har i flera fall på Kungl. Maj:ts framställning beviljat pension vid avskedstagandet åt icke ordinarie befattningshavare vid de tekniska elementarskolorna samt vid tekniska skolorna i Stockholm och Eskilstuna ävensom åt en föreståndare och lärare vid en lägre teknisk yrkesskola och en lärare vid en slöjd- och teknisk skola. Visserligen åtnjuter Lenningska vävskolan statsunderstöd först sedan år 1920, men denna omständighet ävensom det för-

hållandet, att skolan först därigenom kom under statens och skolöverstyrelsens inseeende, synes icke böra utgöra något hinder för staten att bidraga till den nu ifrågasatta pensioneringen. Skolan har nämligen, ehuru en enskild anstalt, uppenbarligen tjänat ett statsändamål redan innan den kom i åtnjutande av statsunderstöd, något som av skolöverstyrelsen vitsordades även då statsunderstödet första gången tillstyrktes. Vidare är att märka, att Lenningska vävskolan är såsom enskild anstalt fullkomligt ensam i sitt slag och att dess verksamhet varit av så stor betydelse för en av våra största industrier, att ett tillmötesgående av den förevarande framställningen näppe-ligen skall kunna leda till några avsevärda konsekvenser, detta så mycket mindre som befattningshavare vid enskilda statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning numera kunna tillförsäkras pension genom inträde i statens pensionsanstalt, en möjlighet, som på grund av befattningshavarens ålder icke kunnat komma till användning i detta fall.

Både genom sitt arbete för skolans organisation och genom sin under mer än 40 år bedrivna undervisning och övriga insatser har Wennerström på ett synnerligen förtjänstfullt sätt främjat denna vävskolans betydelsefulla verksamhet. Ett vitsordande härav ligger ock i den jämförelsevis höga av-lönning, som varit honom tillerkänd, och som under de senaste åren utgjort 12,000 kronor för år.

Det angivna pensionsbeloppet 6,000 kronor anser skolöverstyrelsen under förhandenvarande förhållande skäligt, och, då det ifrågasatta statsbidragets storlek 1,500 kronor står i ungefär samma proportion till pensionsbeloppet som statsbidraget för skolans verksamhet står till de sammanlagda avlönings-kostnaderna, anser sig skolöverstyrelsen böra tillstyrka detsamma.

Skolöverstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen med-giva, att Wennerström må från och med månaden näst efter den, varunder han efter erhållet entledigande avgår från föreståndarbefattningen, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 1,500 kronor, under villkor att Wennerström från samma tid-punkt erhåller årlig pension från Norrköpings fabriksförening med 4,500 kronor.

Statskontoret har den 4 februari 1929 avgivit utlåtande i ärendet och där-vid tillstyrkt avlåtande till riksdagen av framställning i enlighet med skol-överstyrelsens hemställan, varvid statskontoret säger sig icke hava annat att tillägga än att, då den pension, som med bidrag av statsmedel sålunda skulle beredas, bleve jämförelsevis stor, bestämmelse borde meddelas, att å pensionen icke finge utgå några som helst tilläggsförmåner av statsmedel.

Departementsschefen. Enligt beslut av 1926 års riksdag äga numera lärare vid statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning, till vilken kategori John Lennings vävskola hör, möjlighet att vinna delaktighet i statens pensionsanstalt. För Wennerström, som uppnått en ålder av 68 år, är dock denna möjlighet ute-sluten. Med hänsyn till detta förhållande och då Wennerström får anses hava gjort en viktig insats i yrkesutbildningen i vårt land samt sålunda utfört en ur det allmännas synpunkt gägnelig gärning, finner jag mig böra förorda, att av riksdagen utverkas ett årligt belopp såsom bidrag till Wen-

nerströms pensionerande. Med den genomsnittsavlöning, han åtnjutit, torde, därest han tillhört statens pensionsanstalt, hans pension därifrån hava bestämts till 6,000 kronor. Det synes mig skäligt, att staten för beredande åt Wennerström av pension till detta belopp bidrager med den av överstyrelsen föreslagna summan, 1,500 kronor, motsvarande $\frac{1}{4}$ av hela pensionen. I likhet med statskontoret anser jag emellertid, att å detta belopp några som helst tilläggsförmåner av statsmedel ej böra utgå.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att föreståndaren för John Lennings vävskola i Norrköping Gustaf Adolf Wennerström må från och med månad den näst efter den, varunder han efter erhållet entledigande avgår från föreståndarbefattningen vid vävskolan, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,500 kronor, dock utan rätt att å densamma åtnjuta några tilläggsförmåner av statsmedel samt under villkor, att Wennerström från samma tidpunkt erhåller en årlig pension från Norrköpings fabriksförening av 4,500 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.
